

Υπόθεση C-131/24

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

16 Φεβρουαρίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Bundesverwaltungsgericht (Αυστρία)

Ημερομηνία της απόφασεως του αιτούντος δικαστηρίου:

15 Φεβρουαρίου 2024

Προσφεύγοντες:

Umweltorganisation VIRUS – Verein Projektwerkstatt für Umwelt
und Soziales

Bürgerinitiative «Nein zur Spange Wörth»

A.H. κ.λπ.

Umweltorganisation Verein Lebenswertes Traisental

Umweltorganisation FG LANIUS – Forschungsgemeinschaft für
regionale Faunistik und angewandten Naturschutz

Καθής διοικητική αρχή:

Amt der Niederösterreichischen Landesregierung (Γραφείο της
κυβέρνησης του ομόσπονδου κράτους της Κάτω Αυστρίας),
Abteilung Landesstraßenplanung (τμήμα σχεδιασμού οδικού
δικτύου του ομόσπονδου κράτους) – ST3

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Ερμηνεία του άρθρου 5 της οδηγίας 2009/147/ΕΚ – Αποτελεσματικότητα μέτρων
που αποσκοπούν στην έγκαιρη αποφυγή της σκόπιμης ενόχλησης ορισμένων
ειδών δασικών πτηνών στο πλαίσιο έργου οδοποιίας

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

Αίτηση προδικαστικής απόφασης κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει το άρθρο 5 της οδηγίας 2009/147/EK (οδηγίας για τα πτηνά) την έννοια ότι η πράξη της σκόπιμης ενόχλησης του στοιχείου δ' του άρθρου αυτού δεν στοιχειοθετείται όταν είναι μεν πιθανό να προκληθεί ενόχληση σε μεμονωμένα πτηνά συγκεκριμένου είδους, πλην όμως με μέτρα που εφαρμόζονται αποτελεσματικά, εγκαίρως και προσηκόντως αποτρέπεται οποιαδήποτε συνέπεια σε σχέση με τους αντικειμενικούς σκοπούς του άρθρου 2 της οδηγίας αυτής;
2. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα: Πρέπει να αποκλείεται κάθε επιστημονική αμφιβολία όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των μέτρων υπό την έννοια ότι αρκεί προς τούτο η δεόντως τεκμηριωμένη πραγματογνωμοσύνη εμπειρογνώμονα διορισμένου από το δικαστήριο ή, αντιθέτως, πρέπει να υπάρχει αντικειμενική επιστημονική τεκμηρίωση επιτυχούς πρακτικής εμπειρίας σε σχέση με τα μέτρα αυτά;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρα 2 και 5 της οδηγίας 2009/147/EK.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Άρθρο 18 του Niederösterreichisches Naturschutzgesetz 2000 (νόμου του 2000 της Κάτω Αυστρίας περί προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος)

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

1. Με επιστολή της 23ης Δεκεμβρίου 2014, το ομόσπονδο κράτος της Κάτω Αυστρίας, εκπροσωπούμενο από τμήμα του Γραφείου της κυβέρνησης του εν λόγω ομόσπονδου κράτους, ζήτησε τη χορήγηση αδείας για το έργο «Landesstraße L 5181, Spange Wörth» σύμφωνα με το άρθρο 5 του Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000 (αυστριακού ομοσπονδιακού νόμου του 2000 περί εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στο εξής: UVP-G 2000).
2. Μετά τη διενέργεια εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η καθής διοικητική αρχή εξέδωσε την απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2019, με την οποία χορηγήθηκε άδεια για την κατασκευή και λειτουργία του έργου (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

- 3 Κατά της αποφάσεως αυτής ασκήθηκαν εμπροθέσμως προσφυγές, ιδίως για ζητήματα που αφορούν την προστασία των ειδών σύμφωνα με την οδηγία 2009/147/ΕΚ και την οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Υπό τις συνθήκες αυτές, εναπόκειται στο [αιτούν] δικαστήριο, μεταξύ άλλων, να εξακριβώσει αν, πράγματι, το έργο αναμένεται να έχει για τα πτηνά τις επιβλαβείς συνέπειες που επισημαίνονται στις προσφυγές αυτές και με ποιον τρόπο οι εν λόγω συνέπειες επηρεάζουν τη δυνατότητα αδειοδότησης του έργου.
- 4 Εντός της ζώνης στην οποία το έργο αναμένεται να έχει συνέπειες λόγω των απαιτήσεων όσον αφορά τη χρήση γης και λόγω του θορύβου, βρίσκονται πιθανοί τόποι επώασης των πτηνών σιταρήθρας, πέρδικας και ορτυκιού τα οποία αναπαράγονται στο έδαφος. Ο θόρυβος αναμένεται επίσης να επηρεάσει ευρέως διαδεδομένα δασικά πτηνά. Πρόκειται για 35 είδη, στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ο κότσυφας, ο κούκος και ο μεσοδιάστικτος δρυκολάπτης.
- 5 Σύμφωνα με την έκθεση πραγματογνωμοσύνης εμπειρογνώμονα σε θέματα προστασίας της φύσης τον οποίο όρισε το [αιτούν] δικαστήριο, μπορεί να αναμένεται, σε σχέση με τα συγκεκριμένα είδη πτηνών, η αποτελεσματικότητα του περιορισμού της περιόδου κατασκευής του έργου σε ορισμένους μήνες και των μέτρων βελτίωσης των οικοτόπων σε περιοχές εκτός της ζώνης όχλησης, τα οποία μπορούν να διατυπωθούν ως όροι.
- 6 Στο πλαίσιο της διαδικασίας, αμφισβητείται ειδικότερα η αποτελεσματικότητα των μέτρων που προτείνει ο κύριος του έργου για τη βελτίωση των δασών και την προστασία των δένδρων μεγάλης ηλικίας σε απόσταση τουλάχιστον 300 μέτρων από την οδό συνολικής επιφάνειας 6,6 εκταρίων προς όφελος του μεσοδιάστικτου δρυκολάπτη και άλλων ειδών δασικών πτηνών.
- 7 Σύμφωνα με τις εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης των δύο εμπειρογνώμων που συμμετείχαν στη διαδικασία, η υλοποίηση αυτών των προτεινόμενων μέτρων δεν θα προκαλέσει στα εν λόγω είδη ενόχληση που θα μπορούσε να έχει σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς σκοπούς της οδηγίας για τα πτηνά. Μολονότι, κατά τους εμπειρογνώμονες, τα μέτρα δεν είναι δυνατόν να μειώσουν τις επιπτώσεις της ενόχλησης για κάθε πτηνό στο δάσος που αφορά το συγκεκριμένο έργο, εντούτοις τα προτεινόμενα μέτρα θα διασφαλίσουν τον οικοτόπο και τις συνθήκες για την παρουσία των ειδών φωλεοποιών πτηνών.
- 8 Η άποψη αυτή των εμπειρογνώμων που κλήθηκαν από το [αιτούν] δικαστήριο αμφισβητείται από τους προσφεύγοντες.
- 9 Στο πλαίσιο της προφορικής διαδικασίας επί της διαφοράς ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, απαιτήθηκαν περισσότερες συνεδριάσεις.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

Ισχυρισμοί του κυρίου του έργου:

- 10 Με την υλοποίηση του έργου δεν θα υπάρξει άμεση απαίτηση όσον αφορά τη χρήση γης στις περιοχές του μεσοδιάστικτου δρυοκολάπτη και, ως εκ τούτου, δεν θα υπάρξει απώλεια οικοτόπου. Λόγω της γειννίας της σχεδιαζόμενης διαδρομής με τις περιοχές αυτές, αναμένεται ότι θα υπάρξουν προσωρινές ενοχλήσεις που θα έχουν επιπτώσεις στον κατεξοχήν οικοτόπο στις εσωτερικές ζώνες του δάσους, εντός των οποίων θα μειωθεί η καταλληλότητα του οικοτόπου.
- 11 Το μέτρο της αποχής από την κοπή και εκμετάλλευση των δένδρων μεγάλης ηλικίας θα εφαρμοστεί αμέσως: δεν θα είναι πλέον δυνατή η κοπή των εν λόγω δένδρων. Επομένως, τα δένδρα αυτά θα παραμείνουν στον πληθυσμό ως υφιστάμενος ή εν δυνάμει τόπος αναπαραγωγής, καθώς και ως χώρος αναζήτησης τροφής και θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μόνιμη βάση από τον μεσοδιάστικο δρυοκολάπτη. Αυτό επιτρέπει τη μακροπρόθεσμη εξασφάλιση αποθεμάτων για αναπαραγωγή και σίτιση. Η αποχή από την κοπή και εκμετάλλευση των δένδρων μεγάλης ηλικίας (συχνά σε συνδυασμό με προσωρινά τεχνητά βοηθήματα φωλεοποίησης) αποσκοπεί ιδίως στο να εξασφαλισθούν τόποι κουρνιάσματος και τόποι επώασης σε σύντομο χρονικό διάστημα. Το μέτρο της αποχής από την κοπή και εκμετάλλευση των δένδρων θα επιφέρει αποτελέσματα σε σύντομο χρονικό διάστημα και, ως εκ τούτου, ενδείκνυται ως «δράση του ΜΣΕ» μόνον, αν οι δασοσυστάδες ή τα μεμονωμένα δένδρα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για δασοκομικούς σκοπούς τα επόμενα 3 έως 5 έτη λόγω του βαθμού ωριμότητάς τους, αλλά αυτό δεν είναι δυνατό λόγω της «δράσης του ΜΣΕ». Καταρχήν, είναι δυνατή η κοπή των δασοσυστάδων μεγάλης ηλικίας στις εκτάσεις που προβλέπονται για το μέτρο, δεδομένου ότι ο περίτροπος χρόνος των δασικών εκτάσεων έχει συμπληρωθεί (80 έως 120 έτη).
- 12 Στα δένδρα μεγάλης ηλικίας, ο μεσοδιάστικτος δρυοκολάπτης μπορεί να δημιουργήσει κοιλότητες, ιδίως σε νεκρά δένδρα και κλαδιά. Κατά τον κύριο του έργου, πληρούνται οι απαιτήσεις όσον αφορά τη θέση των μέτρων (επαρκής απόσταση από πιθανές πηγές ενοχλήσεων και κινδύνου, θέση των μέτρων κοντά σε υφιστάμενες περιοχές του μεσοδιάστικτου δρυοκολάπτη, θέση των μέτρων σε συστάδες με υψηλό, επί του παρόντος, δυναμικό οικοτόπου για τον μεσοδιάστικο δρυοκολάπτη, απαιτήσεις σχετικά με την ποιότητα και την ποσότητα των δένδρων μεγάλης ηλικίας), καθώς και όσον αφορά τη χρονική αποτελεσματικότητα. Οι απαραίτητες δομές θα είναι διαθέσιμες σε σύντομο χρονικό διάστημα. Οι δασικές εκτάσεις είναι επαρκείς και συνδέονται με την υφιστάμενη κατανομή. Συνολικά, θα υπάρξει βελτίωση της καταλληλότητας του οικοτόπου σε σχέση με την κατάστασή του σε περίπτωση μη υλοποίησης του έργου.

Επιχειρήματα των προσφευγόντων:

- 13 Οι προσφεύγοντες αμφισβητούν την ποιότητα του οικοτόπου στις περιοχές που προορίζονται για το μέτρο, τόσο ως προς τον αριθμό των υφιστάμενων δένδρων μεγάλης ηλικίας όσο και ως προς την ποσότητα των νεκρών δένδρων που απαιτούνται. Κατά κύριο λόγο, όμως, αμφισβητούν ότι το μέτρο της αποχής από την κοπή και εκμετάλλευση και της διασφάλισης των νεκρών δένδρων είναι

άμεσα αποτελεσματικό. Επικαλούμενοι την επιστημονική βιβλιογραφία, υποστηρίζουν ότι τα μέτρα θα μπορούσαν να αποφέρουν αποτελέσματα το νωρίτερο μεσοπρόθεσμα, εντός 5 έως 10 ετών και, επομένως, πολύ μετά την έναρξη λειτουργίας της οδού.

- 14 Ο εμπειρογνώμονας που διορίστηκε τελευταία από το [αιτούν] δικαστήριο θεωρεί ότι τα μέτρα είναι πλήρως αποτελεσματικά όσον αφορά την αποφυγή ενοχλήσεων, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα συμμορφώνονται με ορισμένες παραμέτρους. Προς τούτο, βασίζεται κυρίως στην εμπειρία του και σε κατευθυντήριες γραμμές που εξέδωσαν οι γερμανικές αρχές, οι οποίες, κατά δήλωσή του, λαμβάνουν υπόψη τη βιβλιογραφία που υποβλήθηκε από τους προσφεύγοντες. Οι προσφεύγοντες αντιτείνουν ότι οι κατευθυντήριες γραμμές αυτές, οι οποίες εκπονήθηκαν για λογαριασμό των αρχών που είναι αρμόδιες για την κατασκευή έργων οδοποιίας, αποτελούν απλές γνωμοδοτήσεις εμπειρογνομόνων και αντιτίθενται σε άλλες γνωμοδοτήσεις εμπειρογνομόνων ή στην ερμηνεία τους.
- 15 Ερωτηθείς από το [αιτούν] δικαστήριο, ο εμπειρογνώμονας υπογράμμισε ότι δεν υπάρχει εργασία που να αντικρούει την καταλληλότητα των μέτρων για τον μεσοδιάστικο δρυοκολάπη, ούτε ενδείξεις από την αυτοοικολογία του μεσοδιάστικτου δρυοκολάπη που να καθιστούν την αποτελεσματικότητα των μέτρων να φαίνεται μη πειστική. Συνεπώς, δεν υπάρχουν επαρκώς βάσιμοι λόγοι για την αμφισβήτηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων αυτών. Κατά τον εμπειρογνώμονα, εξακολουθεί, ωστόσο, να λείπει μια ολοκληρωμένη και τεχνικά τεκμηριωμένη παρακολούθηση, η οποία όχι μόνο θα διέλυε τις όποιες αμφιβολίες, αλλά θα μπορούσε επίσης να αποδείξει την αποτελεσματικότητα των μέτρων. Σε ερώτηση του [αιτούντος] δικαστηρίου σχετικά με το αν υπάρχει έστω και μία αξιόπιστη τεκμηριωμένη περίπτωση κατά την οποία τα σχεδιαζόμενα μέτρα είχαν αποτρέψει την πρόκληση ενόχλησης στον μεσοδιάστικο δρυοκολάπη από κάποιο έργο, ο εμπειρογνώμονας απάντησε ότι δεν είχε βρει μια τόσο σαφή μελέτη, παρά την εντατική έρευνα και την ανταλλαγή εμπειριών με συναδέλφους.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασεως περί παραπομπής

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος:

- 16 Παραπέμποντας στην προγενέστερη νομολογία του, το ΔΕΕ έκρινε, στην απόφασή του της 12ης Απριλίου 2018 (People Over Wind κ.λπ., C-323/17, EU:C:2018:244) σχετικά με την προστασία των τόπων βάσει της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (οδηγία για τους οικοτόπους), ότι το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής έχει την έννοια ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί η αναγκαιότητα μεταγενέστερης δέουσας εκτιμήσεως των επιπτώσεων ενός σχεδίου σε συγκεκριμένο τόπο, δεν απαιτείται κατά το στάδιο προελέγχου να λαμβάνονται υπόψη τα μέτρα που αποσκοπούν στην αποτροπή ή στη μείωση των επιβλαβών συνεπειών του σχεδίου αυτού στον εν λόγω τόπο.

- 17 Με την απόφασή του της 17ης Απριλίου 2018 (Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-441/17, EU:C:2018:255, σκέψεις 262 και 263), το Δικαστήριο έκρινε, στο πλαίσιο της εξέτασης των απαγορεύσεων που προβλέπονται στο άρθρο 5 της οδηγίας για τα πτηνά, ότι οι υποχρεώσεις προστασίας υφίστανται πριν ακόμα διαπιστωθεί μείωση του αριθμού των πτηνών ή καταστεί υπαρκτός ο κίνδυνος εξαφανίσεως ενός προστατευόμενου είδους πτηνών και ότι επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι εκτιμήσεις αυτές, οι οποίες αφορούν το γενικό καθεστώς της προβλεπόμενης με τη διάταξη αυτή προστασίας των πτηνών, ισχύουν, κατά μείζονα λόγο, στο πλαίσιο της ειδικής προστασίας που προβλέπει το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών.
- 18 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η συλλογιστική του Δικαστηρίου σχετικά με την απαγόρευση να λαμβάνονται υπόψη μέτρα που αποσκοπούν στην αποτροπή ή στη μείωση των επιβλαβών συνεπειών μπορεί να επεκταθεί στον τομέα της προστασίας των ειδών. Οι αντίστοιχες διατάξεις διαφέρουν σημαντικά ως προς το ότι, στον τομέα της προστασίας των τόπων, της αδειοδότησης (άρθρο 6, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας για τους οικοτόπους) προηγείται δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων ή στάδιο προελέγχου (όσον αφορά την αναγκαιότητα διενέργειας τέτοιας δέουσας εκτιμήσεως των επιπτώσεων) (άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας για τους οικοτόπους). Ωστόσο, στον τομέα της προστασίας των ειδών δεν υφίσταται αντίστοιχο στάδιο προελέγχου.
- 19 Αν το Δικαστήριο προβλέπει πλήρη ανάλυση κατά το στάδιο του ελέγχου, συμπεριλαμβάνοντας, επομένως, τα μέτρα που αποσκοπούν στην αποτροπή ή στη μείωση των επιβλαβών συνεπειών, δεν υπάρχει λόγος να θεωρηθεί ότι, στον τομέα της προστασίας των ειδών, αυτά τα μέτρα που αποσκοπούν στην αποτροπή ή στη μείωση των επιβλαβών συνεπειών δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά το στάδιο του ελέγχου (δηλαδή κατά τον έλεγχο σχετικά με το αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της απαγόρευσης).
- 20 Στο έγγραφο καθοδήγησης του 2021 σχετικά με την αυστηρή προστασία των ζωικών ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ [C(2021) 7301 τελικό, παράγραφοι 2-67 έως 2-73], η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ότι τα μέτρα που διασφαλίζουν τη διαρκή οικολογική λειτουργικότητα (στο εξής: μέτρα ΔΟΛ) ενός τόπου (οι αποκαλούμενες «δράσεις του ΜΣΕ») πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας για τους οικοτόπους. Πρόκειται για μέτρα που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση ή ακόμη και στην εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων μιας δραστηριότητας στους τόπους αναπαραγωγής ή τόπους ανάπαυσης προστατευόμενων ειδών. Τα μέτρα ΔΟΛ αποτελούν κατάλληλη επιλογή όταν μια δραστηριότητα ενδέχεται να επηρεάσει τμήματα ενός τόπου αναπαραγωγής ή ενός τόπου ανάπαυσης μόνο. Αν τα μέτρα ΔΟΛ θα διατηρήσουν το μέγεθος του τόπου αναπαραγωγής ή ανάπαυσης και θα διατηρήσουν την ποιότητά του για τα επίμαχα είδη, τότε δεν θα σημειωθεί υποβάθμιση της λειτουργικότητας, της ποιότητας ή της ακεραιότητας του τόπου.

- 21 Δεν συντρέχει λόγος να μην επεκτείνει το επιληφθέν δικαστήριο την αρχή αυτή στην περίπτωση της απαγόρευσης του άρθρου 5, στοιχείο δ΄, της οδηγίας για τα πτηνά. Υπέρ αυτού συνηγορεί επίσης το γράμμα της εν λόγω διάταξης, κατά την οποία απαγορεύονται μόνον οι ενοχλήσεις που έχουν σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς σκοπούς της οδηγίας αυτής. Άλλες ενοχλήσεις δεν μπορούν να θεμελιώσουν την ανάγκη για χορήγηση αδείας κατά παρέκκλιση βάσει του άρθρου 9 της οδηγίας για τα πτηνά.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος:

- 22 Σε συνάρτηση με τη συμφωνία των αρχών για σχέδια ή έργα κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας για τους οικοτόπους, από το Δικαστήριο εφαρμόζεται το κριτήριο σύμφωνα με το οποίο πρέπει να αποκλείεται κάθε εύλογη επιστημονική αμφιβολία ή/και κάθε εύλογη αμφιβολία από επιστημονικής απόψεως. Κατά τη νομολογία, η ανωτέρω εκτίμηση δεν επιτρέπεται να παρουσιάζει κενά και πρέπει να περιέχει πλήρη, ακριβή και οριστικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις, ώστε να αίρεται κάθε εύλογη αμφιβολία, από επιστημονικής απόψεως, ως προς τις συνέπειες των σχεδιαζόμενων εργασιών στην οικεία προστατευόμενη ζώνη (απόφαση της 15ης Ιουνίου 2023, Eco Advocacy CLG, C-721/21, EU:C:2023:477, σκέψεις 38 και 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 23 Δεν υπάρχει νομολογία σχετικά με την αναγκαία εξειδίκευση των μέτρων που αποσκοπούν στην αποτροπή ή στη μείωση των επιβλαβών συνεπειών προκειμένου να διατηρηθεί η συνεχής οικολογική λειτουργικότητα στο πλαίσιο της προστασίας των ειδών.
- 24 Στο προαναφερθέν έγγραφο καθοδήγησης της Επιτροπής αναφέρεται ότι, ασφαλώς, η διατήρηση ή η βελτίωση της οικολογικής λειτουργικότητας που συνδέεται με τέτοια μέτρα για τα εν λόγω είδη θα πρέπει να «αποδεικνύεται σαφώς». Τα μέτρα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε περιπτώσεις όπου εφαρμόζεται καθεστώς αδειοδότησης ή σχεδιασμού με επίσημες διαδικασίες και όταν οι αρμόδιες αρχές είναι σε θέση να αξιολογήσουν αν τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διατήρηση της λειτουργίας «αναπαραγωγής» ή «ανάπαυσης» ενός τόπου είναι επαρκή. Για την τήρηση των διατάξεων του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας για τους οικοτόπους, πρέπει να υπάρχει υψηλός βαθμός βεβαιότητας ότι τα μέτρα είναι επαρκή για την αποφυγή οποιασδήποτε βλάβης ή καταστροφής και τα μέτρα θα πρέπει να εφαρμόζονται αποτελεσματικά σε κατάλληλο χρόνο και μορφή.
- 25 Σύμφωνα με τη διατύπωσή της, η πρόταση αυτή της Επιτροπής στο έγγραφο καθοδήγησής της θα επέτρεπε την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των αντίστοιχων μέτρων με βάση τις εκτιμήσεις εμπειρογνομόνων που έχουν εξετασθεί από αρχές ή από δικαστήρια.
- 26 Αν, ωστόσο, εφαρμοστεί το κριτήριο που ανέπτυξε το Δικαστήριο για τα μέτρα που αποσκοπούν στην αποτροπή ή στη μείωση των επιβλαβών συνεπειών

σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους (βλ. απόφαση της 15ης Ιουνίου 2023, Eco Advocacy CLG, C-721/21, EU:C:2023:477, σκέψεις 38 και 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), η κατάσταση είναι διαφορετική.

- 27 Κατά την κρίση του [αιτούντος] δικαστηρίου, δεν υπάρχει καταρχάς λόγος να μην εφαρμοστεί στις δράσεις του ΜΣΕ αυτή η απαίτηση του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της προστασίας των ειδών. Τόσο η προστασία του τόπου όσο και των ειδών διέπονται από τις ίδιες οδηγίες και, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, είναι δυνατές, στενά ερμηνευόμενες, εξαιρέσεις στο πλαίσιο ενός καθεστώτος αυστηρής προστασίας.
- 28 Από τη διατύπωση που χρησιμοποίησε το Δικαστήριο σε σχέση με την απαίτηση αυτή, προκύπτει ότι οι απλές εκτιμήσεις εμπειρογνομόνων δεν αρκούν για να παρακαμφθεί η απαγόρευση [του άρθρου 5, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 2009/147/ΕΚ]. Αντιθέτως, φαίνεται αναγκαίο να προστεθεί ότι οι προοπτικές επιτυχίας του μέτρου από την πρακτική εφαρμογή του πρέπει να τεκμηριώνονται επιστημονικά σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην μπορεί να υπάρξει καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την αποτελεσματικότητά του. Υπό την έννοια αυτή, το κριτήριο της «μη ύπαρξης εύλογης επιστημονικής αμφιβολίας» φαίνεται να προσομοιάζει, για παράδειγμα, με τις απαιτήσεις σχετικά με τις «βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές» του άρθρου 3, σημείο 10, της οδηγίας 2010/75/ΕΕ περί βιομηχανικών εκπομπών, σύμφωνα με τις οποίες οι τεχνικές αυτές πρέπει να είναι «διαθέσιμες», δηλαδή πρέπει να έχει ελεγχθεί και να έχει αποδειχθεί η αποτελεσματικότητά τους, γεγονός που διασφαλίζεται με τη διαδικασία του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας κατά την οποία εξάγεται το συμπέρασμα ΒΔΤ (βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών).
- 29 Ωστόσο, στην υπό κρίση υπόθεση, αυτό θα σήμαινε ότι τα προτεινόμενα μέτρα για τον μεσοδιάστικο δρυκολάπη δεν θα μπορούσαν να αναγνωρισθούν ως «δράση του ΜΣΕ», δεδομένου ότι δεν υπάρχει επιστημονική τεκμηρίωση της αποτελεσματικότητάς τους.